

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Gwen Bristow
JUBILEE TRAIL

Copyright © 1950 by Gwen Bristow. Renewed 1977.

By arrangement with the proprietor.

All rights reserved.

Translation Copyright © 2024 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-05160-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

GVEN BRISTOU

Kalifornijska simfonija

Preveo Miroslav Bašić Palković

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2024.

PREDGOVOR

Rođena početkom XX veka, Gven Bristou ostala je upamćena po svojim uspešnim istorijskim romanima u kojima je uspela da oživi neke od najključnijih trenutaka američke istorije, a posebno vreme čuvene kalifornijske zlatne groznice. Sredinom XIX veka, kada se odvija radnja njenog klasika „Kalifornijska simfonija“, istočni deo Amerike već je bio prekriven razvijenim gradovima (Njujork, te 1844. kada počinje radnja u romanu, ima skoro pola miliona stanovnika, što je polovina celokupne populacije Srbije u isto vreme) i uređenim državama u kojima su mnogi razvili bogatstvo uskočivši na vreme u voz industrijalizacije. Oni koji nisu, ponekad su svoja nadanja usmeravali ka suprotnoj obali Amerike. Zapad, koji je danas za nas sa Holivudom, San Franciskom i Los Anđelesom, pojam glamura i sjaja, tada je s pravom još nazivan divljim zapadom. Još neuređen, kao svet u povelju koji je tek trebalo da bude izgrađen, pa čak i istražen, mnogima je pružao priliku za pustolovinu, ali i za ostvarenje čuvenog američkog sna: nova, još neiskorišćena zemlja nudila je mogućnost bogaćenja i građenja nečega novog.

Santa Fe, Independens i ostali gradovi koji se pominju u ovoj priči, upravo su bili neke od glavnih tačaka na putanji kojom su se prvi pioniri osvajanja i istraživanja zapada kretali na svom putu ka boljem sutra.

Čuvena zlatna groznica koja je otpočela na samoj sredini XIX veka privukla je na stotine hiljada ljudi s manjkom novca, viškom ambicija i potrebnom količinom neustrašivosti i hrabrosti. Da bi ostvarili svoje snove o izgradnji života i bogatstva u novoj zemlji, mnogi su prevaljivali puteve i staze koje su se pružale preko čitavog kontinenta, ali su bile ispunjene nebrojenim opasnostima. Od sukoba s urođenicima i obračuna s razbojnicima kojih je taj neuređeni kraj, gnezdo bezakonja, imao napretek, do savladavanja svih mogućih prirodnih nepogoda i prepreka u vidu studeni i paklenih vrućina, nepristupačnih vrleti, opasnih brzaka i nepremostivih reka, oluja i krvoločnih životinja, doseljenici su zaista morali da prevale nezamislive poteškoće kako bi došli na željene destinacije.

Sredinom XIX veka naseljenici su otvorili mnoge nove staze kao zamenu za nepostojeće železničke i preduge pomorske puteve, i one su pružale

pravce za masovne migracije izazvane siromaštvom, verskim progonom ili željom za avanturom. Procenjuje se da se u to vreme preko pola miliona ljudi odvažilo na usporeni, naporni i teški put ispunjen rizicima poput raznih bolesti, žeđi, gladi, kolere, razbojnika, napada Indijanaca, fizičkih povreda i loših vremenskih uslova, pa stoga ne čudi da je tokom takvih putovanja u nepoznato u proseku umirao po jedan na svakih deset putnika.

Priče o tim prvim naseljenicima i istorija koja se krije iza takvih puteva i staza duboko su ukorenjene u američku kulturu i svakako su uticale i na kasnije nacionalno biće i duh njihovog naroda, jer su smatrali da je savremena država izgrađena upravo na neustrašivosti i hrabrosti takvih predaka koji su odvažno polazili u nepoznato trbuhom za kruhom ne bi li izgradili budućnost za potomje naraštaje.

Gven Bristou je svoj čuveni istorijski roman objavljen 1950. postavila upravo u ovaj trenutak američke istorije. Četiri godine kasnije, ova priča je preneti i na filmsko platno, te je snimljen film u režiji Džozefa Kejna reklamiran kao „najveća američka drama još od filma *Prohujalo s vihorom*“. Film nije postigao veliki uspeh, ali je knjiga mnogo decenija bila omiljeno štivo mladih čitalaca, koji su uživali u njenim likovima i uzbuđljivoj avanturi, i s vremenom je postala jedan od kulturnih klasika ovog žanra. Priča o buntovnoj i nepokolebljivoj mladoj junakinji ostavila je trag na mnoga pokolenja čitalaca svojom autentičnošću, veličanstvenim prikazima prirode, ali i verodostojnim prikazom ljudi koji su preživeli američku divljinu ili, ukoliko su imali manje sreće, postali njene žrtve.

Uspehu romana doprinelo je i to što je napisan iz ženskog ugla, pružajući žensku perspektivu tadašnjeg života koji nežnijem polu nije bio najnaklonjeniji. Taj feministički ugao posmatranja, nedugo nakon Drugog svetskog rata kada su žene težile emancipaciji i ostvarivanju jednakih prava, osvojio je mnoge čitateljke koje su se divile, za to vreme, neuobičajenoj izdržljivosti i neustrašivosti glavne junakinje, koja ne ustupa pred opasnostima i nedaćama do tada rezervisanim samo za muške protagoniste. U tadašnjem svetu, u kojem se smatralo da jedino što bi trebalo jednu ženu da zanima jeste da obezbedi sebi dobrog muža, devojka koja odlazi u avanturu dostojnu najodvažnijih haramija svakako je predstavljala nešto sasvim novo. Te teme ni danas nisu izgubile na svežini, zbog čega i sada mogu da posluže kao bezvremensko nadahnuće kako čitateljicama, tako i čitaocima novog doba.

Za Brusa

JEDAN

Leta 1844. Garnet Kameron maturirala je na Akademiji gospođice Vejn za probrane mlade dame. Bio je to zapravo internat na prigradskom imanju u gornjem delu Menhetna, u kojem je Garnet provela četiri godine kao učenica. Na dan mature nagrađena je s tri odličja: iz muzičkog, jahanja i lepog ponašanja.

Garnet se tada nalazila na pola puta između svog osamnaestog i devetnaestog rođendana. Imala je crnu kosu, toliko glatku i blistavu da se na suncu presijavala plavim odsjajem. Oči joj behu sive, oivičene gustim, crnim trepavicama, a obrazi tako crveni da su je katkad optuživali da nanosi rumenilo na njih. Ali i pored raskošne boje puti, lepa nije bila. Lice joj beše odveć grubo da bi odgovaralo bilo kojem idealu lepote, čelo previše četvrtasto, a vilica isuviše jaka i usne preterano pune i crvene. Ali zato je imala čvrsto, vitko telo, struk tanan kao prutić, a odeća kakva se u to vreme nosila bila joj je divno skrojena tako da naglasi taj njen lepi stas. Dnevna ju je haljina pokrivala od vrata do stopala, ali joj je oko pojasa stajala pripijena, a suknja se širila taman toliko da naglasi tanani struk, a da opet nije previše raskošna za graciozne pokrete. A Garnet jeste bila veoma graciozna. Na akademiji gospođice Vejn, deo dnevne rutine uključivao je i hodanje gore-dole po kružnom stepeništu sa sve knjigom na glavi.

Bila je potpuno zdrava, a tako je i izgledala, i životu je pristupala s velikim zanimanjem. Garnet je želela da zna sve o svemu. Najveća njena pritužba na račun sveta bilo je to što joj on dotad i nije pružio mnogo prilike da bilo šta upozna. Retko bi kad, doduše, rekla tako nešto naglas. Posle toliko godina lepog vaspitanja, Garnet je znala da niko ne želi da sluša neku mladu damu kako iznosi svoja mišljenja.

Garnet je živela na Trgu Junion u gradu Njujorku. Na tom trgu kuće su se pružale u krug oko parka, u kom je leti vodoskok povozdan žuborio. Deca su pod drvećem vrtela obruče oko struka, dok su se dame i gospoda šetali šljunkovitim stazama. Bilo leti kad ozeleni, ili zimi kada drveće ogoli i prozori se oko parka zarumene od odsjaja vatre, Trg Junion ostavljao je utisak blagostanja. Svakome bi bilo jasno da je to jedan lep

kraj i da su porodice koje tamo žive fini ljudi. Otac joj je bio gospodin Horas Kameron, potpredsednik jedne banke na Volstritu. Majka joj beše ljupka žena kojoj je život dosad lepo tekao, te je očekivala da se tako i nastavi. Garnet je imala dva mlađa brata, Horasa Mlađeg i Malkoma, koji su pohađali gimnaziju i spremali se za fakultet Kolumbija. Bila je to jedna prijatna porodica, lepog vaspitanja i lepog ponašanja. Na dan mature na Akademiji gospođice Vejn, kada je primila odličja i s poštovanjem izvela naklon, prijatelji njene majke rekoše da je Garnet slika i prilika čestite, mlade dame. Ili bi tako bilo da njenim izgledom nisu toliko napadno vladale te crvene i crne nijanse. A šteta je, dakako, bilo i što joj crte lica nisu bile prefinjenije. No, bilo kako bilo, ona ipak jeste bila jedna fina devojka i nije bilo nikakvih sumnji da će se dobro udati.

Kada se Garnet te večeri vratila kući, odličja je stavila u fioku svog pisaćeg stola. Zatvorila je fioku i s olakšanjem odahnula. Škola je za nju završena. Za nekoliko nedelja, čim uspeju da joj sašiju nešto odeće, otići će na odmor s majkom u Rokavej Bič. Odsešće u pomodnom hotelu i upoznati mnogo ljudi, a ona više nikada neće morati da razmišlja o Akademiji gospođice Vejn za probrane devojke. Napokon je odrasla te je s pravom očekivala da joj se desi nešto uzbudljivo.

Ali isprva se ništa nije dešavalo.

Dva puta su je prosili, i obojicu je brže-bolje odbila. Prvi je bio neki mlađani gospodin kojeg je upoznala toga leta, dok su ona i majka boravile u Rokavej Biču. Poticao je iz dobre porodice, ali je Garnet smatrala da je toliko glupav da bi ga iz milosrđa trebalo negde zatvoriti. Njena majka ju je tako dobro naučila kako se takve stvari obavljaju, da je on, pošto ga je Garnet odbila, stekao utisak da će ga ona sa žalom pamtili dokle god bude živa.

Druga se prosidba desila u septembru, nakon što se vratila nazad u Njujork. Taj se mladić zvao Henri Trelen. Njeni roditelji su se razočarali što ga ona ne želi, jer bi oni zaista bili odličan par. Henri Trelen bio je izuzetno bogat, i pride još i jedinac. Živeo je s majkom udovicom u Ulici Bliker u kući koja je bila veličanstvena na neki mračan način. Garnet je ta kuća podsećala na mauzolej, a Henrijeva majka na mermernog anđela povrh kakvog groba, a sam Henri joj je bio toliko dosadan da je izazivao kod nje napade zevanja. Smatrala je da bi više volela da je zaključaju negde na groblju do kraja života nego da se za njega uda. To mu, naravno, nije rekla. Rekla mu je da je, pošto je dobrano preispitala svoje srce, sa sigurnošću ustanovila da ga ne voli.

A njeni roditelji nisu navaljivali. Oni su se venčali iz ljubavi, pa su i njoj želeli isto. Vremena je imala dosta, a majka se starala da ima i podosta prilika za upoznavanje poželjnih mladih neženja.

Garnet je svoje roditelje volela, jer su oni bili dragi i dopadljivi ljudi. I ona je želela da im ugodu. Ali se isto tako gnušala poželjnih mladih neženja. Jesu oni često bili zgodni, katkad i bogati, ali su joj uvek bili dosadni. Zbog svojih su lepih manira bili toliko uštogljeni da su se ponašali kao da mlade dame baš i nisu ljudska bića. Da ste ih čuli kako pričaju, pomislili biste da se između dva pola večito širi magla iluzija kroz koju muškarci i žene jedni druge nikada otvoreno ne vide. Garnet je s njima plesala i očijukala, i to je poprilično dobro radila, ali nikada nije osetila uzbuđenje. Jer govoriti jedno, a misliti drugo za Garnet nije predstavljalo nikakvo zadovoljstvo, pošto je ona po prirodi bila jednostavna i jasna kao dan. Čitav taj sistem došaptavanja, zabacivanja glavom i treptanja trepavicama pomoću kojeg bi mlade dame trebalo da pronađu sebi muževe, njoj je naprosto delovao šašavo. Umela je ona to da radi, ali bi je zamaralo jer to nije radila od srca.

Devojci su udvarači, dakako, potrebni, ali Garnet se pitala zar nigde na ovoj planeti ne postoji neki mladić koji bi razgovarao s njom kao da su on i ona dvoje razumnih ljudi koji žive u istom svetu. Govorila je sebi da takav muškarac mora da postoji. Bar jednog bi moralo biti čak i u Njujorku.

Međutim, premda je tamo živela čitavog svog života, ona Njujork i nije mnogo poznavala. Često je o tome razmišljala te jeseni, stojeći u prozoru i posmatrajući drveće na Trgu Junion, koje se crvenelo na šumećem oktobarskom vetru. Njujork, Njujork – jedan tako veseo, uzbuđljiv grad, a ona je od njega tako malo dobijala! Bilo je toliko mesta u Njujorku na koja joj nije bilo dopušteno da odlazi, toliko ulica kojima nikada nije čak ni prošla.

Njujork se širio kao puzavica sa zvončićima po bašti. Ove 1844. bio je to grad od gotovo četiri stotine hiljada ljudi, stotinu hiljada više nego što ih je tamo živelo deset godina ranije. Izgradili su železničku prugu do Filadelfije, i još jednu do Vajt Plejnja, imali su i trajekte koji su na svakih pet minuta išli do Bruklina, a imali su i parne tramvaje koji su iz stanice kod Gradske kuće polazili do Harlema na svakih petnaest minuta. Imali su odlična javna kupatila, gde ste za dvadeset i pet centi mogli da stanete pod tuš ili se opružite u mermernoj kadi. U Kasl Gardenu, kada se pređe mostom iz Baterija, imali su dva bazena za plivanje, jedan za gospodu i

drugi za dame. Imali su vodoskoke po parkovima i vatrogasne hidrante na ulicama, jer je Njujork imao najbolji vodovod na svetu.

Brodvej je otpočinjao od parka Bateri i završavao kod Četrnaeste ulice. Ako biste prešli te dve blistave milje, mogli ste da vidite sva najpoznatija mesta u Njujorku. Najšareniji deo grada bio je park kod Gradske kuće. Ako biste krenuli Brodvejom prema tom parku, prošli biste s leve strane pored *Astor hausa*, na uglu Brodveja i Ulice Vesi. *Astor haus* bio je najbolji hotel u Americi. Imao je četiri sprata i belo stepenište koje je vodilo do ulaza između belih stubova. Preko puta njega, na Brodveju ste mogli videti Barnumov muzej. Muzej je imao ogromnu tablu s morskim sirenama i hidrama kao nagoveštaj onoga što biste mogli da vidite unutra. Odmah nakon muzeja stizalo se do parka.

Oko parka mogli ste da obiđete restorane i pozorišta, kafane i kockarnice. Ako ste bili dovoljno bogati, mogli ste da obedujete kod *Džona Florensa*, na Brodveju i Park Plejsu. Ili ste mogli da posetite pozorište *Park* i vidite najveće zvezde na svetu. Ako ste bili manje prefinjenog ukusa, mogli ste da rizikujete s novcem u kockarnicama, ili da pogledate neku predstavu s muzikom i divnim devojkama. Ako ste i sami bili divna devojka, mogli ste da posetite neki od ateljea popularnih umetnika koji bi oslikali vaše lice na slonovači i uramili ga u zlatu. To bi vas koštalo stotinu dolara, ali ako ste bili dovoljno lepi, cena je bila vredna toga. Tu biste takođe videli i Plambovu galeriju, gde bi vam za pet dolara uvukli glavu u neku gvozdenu skalameriju i slikali vas. Zabavno je bilo to iskustvo, ali bi vam izraz na slikama uvek delovao prestrašeno, jer čim bi vam uglavili glavu u tu metalnu skalameriju, vi biste se zapitali šta bi se desilo s vama ako tamo najednom bukne vatra.

Neke veće opasnosti od požara, međutim, ipak nije bilo. Po jedan čovek uvek bi dežurao na tornju povrh Gradske kuće, nadzirući moguće požare. Gradska kuća bila je preko petnaest metara visoka, pa je taj čovek mogao da vidi čitav grad. Ako bi ugledao negde vatru, oglasio bi se zvonom, a broj otkucaja ukazivao bi na mesto gde je požar izbio, pa bi kola pohitala tamo da ga ugase.

Oko parka, po Brodveju je sve tutnjalo i tandrkalo. Ipak, čim biste prešli Ulicu Čejmbers krećući se podalje od centra grada, primetili biste da se buka stišala. Jer tu ste već prolazili pored velikih modnih radnji, od kojih je najveća bila radnja gospodina Aleksandera Stjuarta. Dok biste prolazili pored Stjuarta, začuli biste topot punokrvnih konja i glasove dama; tamo ste prolazili pored izloga punih brušenog stakla i srebra, krzna, kadife i

svile, i tkanina finih poput gaze, koje su se prelivale na sunčevoj svetlosti u slapovima. Kako ste napuštali centar, tako je Brodvej postajao stidljiviji i kulturniji, pazeći na svoje manire. Dok ne biste stigli do Trga Junion, gotovo da više ne biste ni mogli da čujete vrevu iz središta grada.

Garnet je išla u kupovinu po Brodveju s majkom, a posećivala je i koncerte i predstave prigodne za mlade dame. Zнала je, međutim, da je to tek delić Njujorka. Tako bi volela da istraži sva ta uzbudljiva mesta oko parka kod Gradske kuće, i one ulice koje su tako zagonetno vodile podalje od njega. To, razume se, nikada nije rekla. Njeni bi roditelji bili zgranuti, i povređeni. Čak i ako bi rekla *da* jednom od tih poželjnih mladih neženja i postala udata žena, bila je sigurna da nikada ne bi ušla u neku kockarnicu ili neko od tih neumesnih pozorišta. Čitav je grad bio pun onoga što dame ne bi trebalo da zanima. Lepo vaspitani mladići zaključili bi, zdravo za gotovo, da Garnet tako nešto uopšte ne zanima. Zaključili bi, zdravo za gotovo, da nju ne zanima ništa osim da jednog od njih ulovi za muža. Lepi maniri sprečavali su Garnet da im ne kaže da je ona odbila jednog Henrija Trelena, koji je predstavljao najbolji ulov među svima njima. Često je pak žalila što ne može to da im kaže.

Od juna, pa sve do oktobra, Garnet se pitala hoće li joj se ikada išta uopšte desiti. A onda se, jednoga dana u oktobru, nešto jeste desilo. Mladić po imenu Oliver Hejl pristigao je u grad. A mada to ni njen otac, a ni majka nisu znali, Oliver je zatalasao glatku, belu površinu njenoga života na najšarmantniji mogući način.

Sve se odigralo na jedan posve čudan način. Bilo je neobično pomisliti da ona nikada ne bi ni sreła Olivera da se nije desilo ono skandalozno ubistvo prošloga leta.

Ubistvo se odigralo u avgustu, dok su Garnet i njena majka bile u Rokavej Biću. Dva su čoveka upucana u čarci u nekoj kockarnici u Njujorku. Jedan od njih bio je bivši osuđenik nepoznatog porekla, zbog čega njegova smrt nije nikoga zanimala. Bar ne nikoga od Garnetinih poznanika. Da je i druga žrtva bila poput njega, ona nikada ne bi ni čula za to ubistvo.

Međutim, druga je žrtva bio gospodin Fransis Selkirk, od četrdeset i šest leta, bogataš koji je živeo na Trgu Vašington. Gospodin Selkirk bio je čovek nepromišljenih navika, te je imao običaj da posećuje stecišta greha. No bio je takođe i imućan, s dobrim vezama, i nedavno se oženio damom plemenitog roda, otprilike dvaput mlađom. Njegova smrt tokom

čarke u kockarnici pokrenula je šuškanja u njihovom letovalištu. Garnet je bila duboko zainteresovana, ali niko nije hteo ništa o tome da joj ispriča. Starije bi dame prekinule s došaptavanjem čim bi im se ona primakla, a majka joj je kazala da nikako ne sme da pokazuje nepristojnu znatiželju postavljanjem pitanja. I stoga Garnet nije znala gotovo ništa o Selkirkovom ubistvu, osim da se ono desilo, i da policija izgleda ne uspeva da prokljuvi počinioca.

Rodbina gospodina Selkirka ljutito je zahtevala da njegov ubica bude izveden pred sud pravde. Ali to baš i nije bilo tako lako. Očevidaca je bilo podosta, jer je kockarnica te večeri bila puna ljudi. Većina je, međutim, bila u poseti baru, te se njihovim pričama nije moglo verovati. Nedelje su prolazile, niko nije optužen za Selkirkovo ubistvo, i ljudi su počeli da pričaju o nekim drugim stvarima.

I to je bilo jedino što je Garnet znala. Ako izuzmemo to što je oduvek gajila tu neku nedoličnu znatiželju prema onome što mlade dame ne bi trebalo da zanima, ona nije mogla ni da sanja da bi taj skandal oko Selkirka nje ikako mogao da se tiče.

Ali igrom slučaja, gospodin Selkirk je umro a da nije napisao testament. Njegova je imovina dospela u ruke njegove banke. Garnetin otac bio je Horas Kameron, potpredsednik banke, zadužen za slučajevne nasledstva. Jedna od tačaka na spisku Selkirkove imovine bila je i radnja koja je prodavala tkanine i kućne predmete. Gospodin Kameron je prodao tu zgradu, a budući da je udovica gospodina Selkirka bila spremna na izvestan gubitak da bi taj posao bio što brže obavljen, prodaja je oglašena po niskoj ceni.

To je i bio razlog zašto je Oliver Hejl došao u banku jednog oktobarskog dana, i zatražio gospodina Kamersona. Oliver je upravo bio pristigao u Njujork. Nikada ranije nije čuo za gospodina Selkirka, te ga nije zanimao način na koji je taj gospodin umro, ali je zato video oglas o prodaji kućne i metražne robe po bagatelnoj ceni. Budući da je to bila roba kojom je trgovao, rekao je gospodinu Kamersonu da bi mu bilo drago da pogleda šta je u ponudi.

Oliver je trgovao po preriji. U Njujork je došao da kupi robu, koju će spakovati u pokrivena zaprežna kola i poneti u meksičke krajeve na zapadu Sjedinjenih Američkih Država. Imao je dvadeset i šest godina. To je malo godina za jedan tako naporan poslovan poduhvat, rekao mu je gospodin Kameron. Oliver se nasmejao i odgovorio da se on prodajom po preriji bavi još od osamnaeste. Većina ljudi u tom poslu imala je manje

od trideset, dodao je, a kada malo ostare, obično se smire i prihvate neki lakši način života.

Oliver je bio veoma srdačan mladić, a njegove priče o trgovini na divljem zapadu zanimljive, te ga je gospodin Kameron jednoga dana doveo kući na večeru. Gospođa Kameron, koja je u velikoj meri očekivala da neko sa divljeg zapada nije upoznat s upotrebom viljuške, prijatno se iznenadila Oliverovim uglađenim manirima. Kada je izokola pokušala to da ispita, Oliver je odgovorio da je odrastao u Bostonu. Smejući se, ispričao im je da je napustio Harvard usred studija, jer su mu se pustolovine na divljem zapadu više sviđale od latinskog i grčkog.

Garnet ga je slušala sa zanimanjem, ali nije bila baš sigurna da li joj se dopada taj gospodin Hejl. Smatrala je da nikada u životu nije sreła čoveka čudnijeg izgleda. Odavao je utisak ogromne i snažne osobe toliko da se iznenadila kada je zapazila da je zapravo prosečne visine. Imao je snažne, razvijene mišiće, napupele pod odećom. Ali, mada jeste bio dobro obučen, u crno štofano odelo, prsluk od brokata i belu košulju visokog okovratnika, odeću je nosio kao da se u njoj oseća šašavo. Podsećao ju je na glumca obučenog u kostim koji se pravi da je na njega navikao.

Ruke su mu bile čiste, ali takođe i ogrubele i pune žuljeva kao u kakvog nadničara, i delovalo je kao da je morao dobrano da ih izriba da bi sprao s njih prljavštinu. Imao je gustu, kovrdžavu, rusu kosu, uredno podšišanu, ali raščupanu, a lice mu je bilo krajnje zagonetno. Bilo je to jedno poprilično naočito lice, s veselim smeđim očima i nasmešenim usnama, ali je izgledalo kao da je sklopljeno od dva lica koja se međusobno nisu uklapala. Gornja polovina bila je izrazito preplanula i ogrubela od sunca i vetra, ali su se bore smejalice oko očiju belele na takvom tenu, kao da se mesecima smejaio gotovo neizdrživoj lepoti sunca. Obrazi i brada su mu pak bili beli kao u kakve dame koja nikada nije izlazila napolje bez vela da zaštiti svoju bleđu put. Garnet se trudila da ne zuri u njega, ali htela – ne htela nije mogla da se uzdrži a da s vremena na vreme ne baci pokoji zbunjeno pogled u to njegovo lice. U jednom trenutku, Oliver je uhvatio njen pogled baš kada se zagledala u njega preko stola. Potajno joj se osmehnuo, i ona je porumenela.

Nakon večere, ostali su nasamo na nekoliko minuta. Dečake su poslali gore da uče, gospođa Kameron se zadržala u razgovoru sa slugama, a gospodin Kameron je otišao da donese brendi svome gostu. Garnet je odvela Olivera u salon. Kada je primeo stolicu bliže vatri za nju, ponovo joj se nasmešio, kao da imaju neki tajni dogovor o nečemu, a borice oko

očiju mu veselo zatreperiše kada je rekao: „Obrijah je pre deset dana u berbernici u *Astor hausu*.“

„Oh!“, uskliknula je Garnet. Pokrila je usta rukom, postidjena što je zapazio šta joj je ranije privuklo pažnju. Bilo joj je, međutim, i drago što joj je to pitanje razjasnio. „O tome se, dakle, radi“, nadovezala se. „Imali ste bradu!“

Klimnuo je glavom. „Tokom puta mi se ne pruža prilika da je obrijem. Izgledao sam kao Robinzon Kruso kada sam pristigao ovamo. Štaviše, još uvek tako izgledam.“ Dok je to govorio, Oliver je okrenuo prema njoj svoje velike, radničke šake. „Ovo sam zaradio“, rekao je, „vukući natovarene mazge po planinama.“

„Moraćete jednom da mi ispričate sve o tome“, poletno ga je zamolila.

„Rado. Ako bih vas zamolio da pođete sa mnom na jahanje, da li biste pristali?“

„Ni-nisam sigurna da bi me majka pustila“, odgovorila je Garnet, ponovo postidjena kada je začula žaljenje u svom glasu. „Ona vas ipak još nije dovoljno upoznala.“

„Pobrinuću se ja za to“, rekao je Oliver. Hteo je još nešto da doda, ali je njena majka upravo tada ušla u salon.

Oliverovo se držanje istoga trena promenilo. Postao je ljubazan, ukazujući joj poštovanje onako kako jedan gospodin čovek i treba da radi u prisustvu dama. Mada jeste gledao da ostane zvaničan, nekako mu je uspelo da ih toliko uvuče u razgovor da je gospođa Kameron polako već i pomislila da je ta njegova neobična pojava zapravo veoma zanimljiva. Čovek koji je proputovao nepoznate krajeve, sigurno bi uneo živost u svaku večernju zabavu. Ona je baš pripremala jednu takvu večeru sledeće nedelje, i za nju joj je upravo bio potreban još jedan muški gost. Oliver ju je baš tada uzgred priupitao zna li ona njegovu tetku, suprugu Vilijama Forteskjuva iz Ulice Bliker. Pa naravno da je gospođa Kameron znala Forteskjuove: njena familija živi u Njujorku još od kolonijalnog doba, zbog čega ih je ona sve znala. Pre nego što je otišao, Oliver je dobio pozivnicu na večeru.

Kada je naredne nedelje došao na večeru, Oliveru se nije ukazala prilika da ostane nasamo sa Garnet, a činilo se da je nije ni tražio. Gledao je da bude šarmantan prema svima, posebice prema starijim damama. Idućeg je jutro poslao cveće svojoj domaćici.

Garnet ga je ponovo videla na nekoj posve dosadnoj zabavi koju je priredila baš ta njegova tetka koja se držala svih važećih pravila, kao i

na drugim zabavama kod domaćica kojima je bilo drago što su pronašle jednog tako uglađenog momka stasalog za ženidbu. Garnet nije posvećivao nikakvu posebnu pažnju, sve dok jednoga dana nije primila poruku od njega u kojoj je pita da li bi mu ukazala čast i izašla s njim na jahanje narednog prepodneva.

Garnet je pitala majku. Gospođa Kameron sada već nije imala zbog čega da se usprotivi. Rekla je da bi volela da su svi muškarci tako lepo vaspitani kao Oliver Hejl.

Uzjahali su konje ispred njene kuće i uputili se ka stazama za jahanje u predgrađu. Dok su tako jahali, vetar je šibao Garnet po rumenim obrazima i nanosio joj crne pramenove kose na čelo. Uputivši joj osmeh pun divljenja, Oliver je uzviknuo: „Sada napokon možemo da se obratimo jedno drugome. Dopadate mi se. Mnogo mi se dopadate.“

To se toliko razlikovalo od načina na koji su joj se drugi muškarci obraćali da nije znala šta da kaže. Oliver se nestašno nasmejao, pa je dodao: „Budimo iskreni jedno pred drugim. Vi one proklete zabave mrzite isto koliko i ja. Nije li tako?“

Niko nikada ranije nije izgovorio reč „prokleta“ u njenom prisustvu. Garnet je htela da ga gordo prekori, ali se Oliver nasmejao, pa je minut kasnije i samu sebe zapanjila kada je i ona počela da se smeje. Pitala ga je: „Zašto ste onda išli na sve te zabave, ako ih ne volite?“

„Znate vi to vrlo dobro isto koliko i ja“, rekao je Oliver. „Morao sam da ostavim dobar utisak na vašu majku da bi mi dopustila da izađem s vama. Zar niste primetili koliko sam se trudio da to postignem?“

Garnet nije navikla na toliku neusiljenost. „Pa... hvala vam!“, rekla je.

„Nema na čemu“, rekao je Oliver. Nasmejao se i uzdahnuo u isti mah. „Znate, gospođice Kameron, ja sam van Sjedinjenih Američkih Država bio osam godina. Zaboravio sam da američke devojke vaspitavaju tako da ih pretvore u blesavice. Ali vi mi niste delovali kao blesavica, čak ni kada sam vas prvi put ugledao.“

Ma koliko da joj se dopadala njegova iskrenost, Garnet nije imala pojma kako da mu na to odgovori. I stoga ga je, umesto da pokuša da nekako odgovori, pitala: „A gde ste bili sve to vreme?“

„Uglavnom u Kaliforniji“, rekao je Oliver.

Garnet se blago namrštila. „Gde?“

„U Kaliforniji.“ Primitila je tračak nečeg vragolastog u Oliverovom osmehu.

Garnet je brže-bolje pretresla u sebi sve što zna o svetu. „Pomislićete da sam sasvim neuka, gospodine Hejl“, rekla je tren kasnije. „Ali nikada nisam čula za tu zemlju.“

Oliver je duboko udahnuo s olakšanjem. „Hvala vam“, rekao je.

„Na čemu?“, pitala je Garnet.

„Na tome što ste bili toliko iskreni da priznate da nikada niste čuli za nju. Većina njih se napravi da jesu. Onda je nazovu pogrešnim imenom i time pokažu da nisu. Nemojte se izvinjavati. Kalifornija vam je jedna od najzabačenijih i najmanje poznatih tačaka na planeti Zemlji. Retko ko je s ove strane okeana uopšte čuo za nju.“

„Gde se nalazi?“, pitala je zainteresovano.

„Na obali Tihog okeana.“

Garnet je napućila usne, davši se u razmišljanje. „Mislite u Aziji? Ne-gde blizu Kine?“

„Ne, na obali Tihog okeana u Severnoj Americi. Ispričaću vam sve o njoj jednoga dana. Ali ne sada. Hajde da sada pričamo o vama.“

Već u sledećem trenutku Garnet mu je pričala o Akademiji gospođice Vejn za probrane devojkice. Rekla mu je kako su je tamo učili kako da stoji, priča i izvede naklon, i koliko puta je morala da pređe ono kružno stepenište pridržavajući knjigu na glavi. Oliver se smejao i smejao, te ju je pitao kako je preživela sve to a da i dalje deluje tako rumeno i čilo. Garnet mu je ispričala koliko često ti njeni rumeni obrazi znaju da je postide. Ispričala mu je kako joj je jednom neka nova nastavnica naredila da ode gore i umije se, sablažnjena samom pomišlju da bi se jedna mlada dama mackala tako kao kakva glumica, i kako je štipnula prstima obraze i ostavila na njima bele tragove, koji su odmah opet pocrveneli, dokazujući time da njoj nikakav sapun nikada neće dati damski belu put. I kako je pokušala da pije sirće kako bi ih izbelela, ali joj je od toga samo bilo muka. I kako su joj nastavnice uvek govorile: „Gospođice Kameron, ne smete tako brzo da hodate. To zaista ne izgleda lepo. I gospođice Kameron, potrudite se, *molimo vas*, da se ne smejete baš toliko!“

Razgaljenost i saosećanje smenjivali su se u Oliveru dok je slušao njenu priču. Rekao joj je da ima prilično jasnu predstavu o onome što mu je govorila. Mladićima na Harvardu nije bilo zabranjeno da se smeju, niti da brzo hodaju, ali su ih kljukali budalaštinama kao božićnu čurku kestenjem, i njemu je to bilo grozno, i zato i jeste otišao na zapad.

Garnet je u sebi osećala izvesno uzbuđenje. To je bila upravo ona vrsta muškarca kakvog je želela da sretne. Pričali su i pričali, i dok se nisu

vratili kući – nevoljno, ali morala je da bude tačna da se majka ne bi zabrinula – osećala se daleko opuštenije uz njega nego što se ikada osećala uz Henrija Trelena ili bilo kog drugog od svojih udvarača.

Onda ga je opet videla na premijeri novog komada u pozorištu Park. Još su nekoliko puta išli zajedno na jahanje. Garnet nije govorila majci koliko otvoreno pričaju jedno s drugim. Gospođa Kameron videla je Oliverove manire u društvu, i svideli su joj se, a Garnet nije htela da ona pomisli kako joj on ne bi bio valjani pratilac.

Pored tih zvaničnih susreta, Oliver je često morao da im svraća u kuću. Opremanje zaprežnog karavana kroz preriju nije bilo mala stvar. Njen otac je obavljao veliki deo Oliverovog posla za njega. Ako bi Oliver igrom slučaja naišao kada njeni nisu bili kod kuće, sluga bi ga, naravno, uveo da ga primi mlada gospa njihovog doma. Osnovna je ljubaznost nalagala da mu kaže: „Što ne sednete malo na nekoliko minuta, gospodine Hejl, i ugrijete se pokraj vatre?“

Navraćao je tako nekoliko nedelja pre nego što će ona shvatiti da on zaista poseduje neki tajanstveni predosećaj o tome kada će svi biti van kuće sem nje. No ona je do tada već previše uživala u njegovim posetama da bi tako nešto spominjala roditeljima. Rekla bi: „Nego, oče, gospodin Hejl je bio danas s nekom porukom za tebe. Ostavila sam ti je na tvom radnom stolu.“ Osećala je krivicu, ali ne u dovoljnoj meri da bi im rekla da je umesto da se zadrži samo pet minuta, Oliver ostajao po sat vremena.

Jednoga jutra u januaru 1845. Garnet je kod kuće vežbala sviranje. Bio je to hladan, vedar dan, a kada je podigla glavu od klavira, videla je kako se napolju led presijava na drveću. Kada bi sunce zablistalo po ledu, sjaj bi u obliku malenih duga zatreperio po granama. Garnet je uživala u tom prizoru. Volela je uzbuđljivo vreme, volela je sunce i kišu i kada drveće šumi na vetru, i volela je da gleda kako sve raste.

Njen je klavir bio u manjem salonu. Bila je to soba koju su svakoga dana koristili, da bi time bolje očuvali veliki zvanični salon na drugoj strani hodnika. Mali salon svakako nije bio raskošna prostorija, ali u njemu jeste bilo veoma prijatno, uz police za knjige i lepe slike, i meke fotelje pune jastučića. Na stolu su ležali jutarnji *Njujork herald* i *Njujork san*, i januarski broj *Grejamovog magazina* i *Godijeve knjige za dame*. Pre nekoliko dana, Garnetin je otac iz šetnje doneo u kuću nekoliko borovih grana sa šiškarkama i razmestio ih po ploči iznad kamina. Voleo je da po

ciči zimi unutra ima zelenila. Kao i svaka druga soba u kući, i mali je salon odisao dobrim ukusom i svedenom udobnošću.

Dok je Garnet tako svirala klavir, svetlost joj je bacala plavi odsjaj po crnoj kosi trepereći i po naborima njene haljine. Bila je to jedna ljupka haljina, sašivena od čistobelog materijala sa šarom u obliku grančica i crvenih cvetića. Gornji deo se kopčao sprema nizom crvene svilene dugmadi, a suknja joj se širila od tananog struka i talasala po podu oko nje. Prsti su joj bili zauzeti dirkama. Niko ne bi pomislio da je odbila majčin poziv da pođe s njom u kupovinu jer se u sebi nečemu krišom nadala.

Nadala se da će Oliver ponovo naići tog prepodneva. Majci je dala izgovor da je naprosto čeka mnogo vežbanja. Njen je devetnaesti rođendan bio upravo tog meseca – nedugo nakon Božića – a ona je za Božić i za svoj rođendan među ostalim poklonima dobila i mnogo novih muzičkih dela. Bilo je veoma važno naučiti sve te kompozicije, kako bi, kada joj prijatelji navrate, bila spremna da ih zabavi muzikom koju su joj sami poklonili. Gospođa Kameron je trenutno bila na spratu, gde je upravo stavljala šešir i pašminu. S odobravanjem je prihvatila Garnetinu odluku da ostane kod kuće. Bilo joj je drago što je Garnet toliko pažljiva da prijateljima pokaže koliko ceni njihove poklone.

Garnet savest jeste malčice pekla. Nije to baš bila laž, jer zaista jeste morala da vežba. I mada njena majka jeste bila prava duša od žene, daleko razumnija od većine ljudi, ona svakako ne bi odobrila da Garnet ostaje sama s bilo kojim mladićem, pogotovo ne onoliko koliko je ona ostajala sama te zime s Oliverom. Tako bi nešto za nju bilo previše napadno i nimalo damski, a pride i opasno. A premda je gospođa Kameron bila žena koja bi tražila milost čak i za krivotvoritelje i kradljivce, prema devojkama koje se ponašaju napadno i nimalo damski nije gajila nikakvu trpeljivost.

Garnet je dovršila valcer koji je svirala, pa ga je zamenila novim kadri- lom. Taman kada je zasvirala kadril, čula je da se vrata otvaraju. Osvrnuvši se, ugledala je majku u dovratku.

Gospođa Kameron imala je trideset i osam leta. Nije se mogla nazvati lepoticom, jer to nikada nije ni bila, ali jeste bila upečatljiva žena, visoka i crnomanjasta, stasa vitkog gotovo kao u Garnet. Sada spremna za ulicu u kostimu u kojem su se stapale nijanse zelene boje, sa stolom od kamilje dlake i šeširom s ogromnim perom, veselo joj se osmehivala. Volela je da ide u kupovinu i da se viđa s drugaricama među predivno izloženom robom kod Stjuarta.